Softwarové noviny, 9/1995, str. 134

Recenze: *Petr Koubský*

Petr Olšák: *Typografický systém TEX.*

Vydalo Československé sdružení uživatelů TEXu, Praha 1995, 269 str., 150 Kč (pro členy Sdružení 80 Kč).

Systému TEX můžete fandit, nebo nad ním naopak ohrnovat nos; a jen velmi málo z těch, kdo jej někdy blíže poznali, nečiní jedno ani druhé. Osobně se hlásím právě k této nepříliš početné skupině, a díky tomu se cítím schopen napsat o Olšákově knize několik snad jakž takž objektivních řádek. Úvodem nutno konstatovat, že jde o knihu velmi potřebnou. Přestože literatury věnované TEXu a psané česky není málo (skripta, manuály pro interní potřebu různých akademických institucí, Sdružení vydává pravidelně svůj zpravodaj), je tato kniha první publikací normálně dostupnou na knižním trhu a vystupující tedy mimo okruh fanoušků a nadšenců. Tuto skutečnost ovšem sám autor reflektuje jen minimálně: metafora překladače, kterou používá v úvodní části textu, aby objasnil, o co jde, není příliš vhodná – prostě proto, že valná většina dnešních uživatelů PC nemá ani ponětí, co to je překladač. Autorovo hodnocení komerčních sázecích programů typu WYSIWYG je sice vtipné („Mnohdy se nedá zjistit, zda se jedná o chybu programu nebo jeho vlastnost“), ale silně přestřelené („Dokumentace k takovým programům se většinou zaměřuje jen na správné držení myši“). Ani Petr Olšák tedy neunikl z klasické české pasti, která velí pohanět B, abychom tak získali kontrastní pozadí pro vychválení A. Škoda; přitom právě rutinní uživatelé Ventury či XPressu jsou těmi prvními, kdo by se o TEXu měli něco dovědět. Obávám se však, že tato kniha détépáky neosloví. Nemluví jejich řečí, a nepřekročí proto okruh zasvěcenců či kandidátů zasvěcení. Ještě jednou – škoda.

Krom této výtky, která však dost možná vyčítá autorovi nedosažení cíle, na který ani neaspiroval, zbývá jen chvála. Kniha je při nepřehnaném rozsahu velice obsáhlá: kromě základů plainTEXu a poučení o jeho různých nadstavbách má kapitolu věnovanou METAFONTu, velmi potřebnou kapitolu o vztahu TEXu a PostScriptu, kapitolu o zařazování obrázků do sazby, a rovněž bohatou sadu dodatků, mezi nimiž nechybí komentovaný seznam všech primitivních příkazů TEXu. V knize najdete fontové tabulky i velmi obsáhlou bibliografii, kde kromě odkazů na ryze počítačové publikace objevíte i díla arciknížat české (svého času však světově proslulé) klasické typografie – ano, to by vskutku měli počítačoví sazeči číst. Hlubokou poklonu si zaslouží Olšákův styl, velmi kultivovaný, přesný a vysoce srozumitelný. Mezi neakademickými autory českých počítačových publikací si vzpomínám s bídou na tři nebo čtyři, kteří se mu v tomto ohledu vyrovnají. Úhrnem: Petr Olšák napsal knihu, která se bezpochyby zcela spontánně stane povinnou četbou všech, kdo u nás s TEXem začínají, pochybuji však, že pozorovatelným způsobem zvětší jejich počet.